

Státní služba

Březen 2016

Asi všichni čtenáři znají úsloví, že změna „je život“, případně, že je „kořením života“. Někteří lidé se jakékoli změny ve svém osobním či pracovním životě obávají a jsou spíše rádi za „to své jisté“. Jiní si zase naopak bez více či méně občasných změn život (a to i ten pracovní, respektive nyní služební) nedokáží představit.

- Změny služebního poměru
- Aktuálně
- Druhá systemizace služebních a pracovních míst

Jaké jsou změny služebního poměru?

Každá změna je ve vztahu ke konkrétnímu člověku individuální. Pokud si i změny služebního poměru státního zaměstnance představíme jako to pověstné koření, jistě budou existovat případy, kdy změna služebního poměru bude státním zaměstnancem vnímána jako velice příjemné a žádoucí okořenění jeho služebního života. Na druhou stranu se však zřejmě nebude možné vyhnout v praxi případům, kdy změna služebního poměru bude mít pro státního zaměstnance až příliš páliovou příchuť chilli. A nyní od přísloví a vaření k suché teorii.

Změny služebního poměru jsou upraveny v části druhé, hlavě čtvrté zákona o státní službě. Zákon o státní službě ve svém § 44 prohlašuje za změnu služebního poměru celkem 16 institutů a jsou jimi 1) vyslání na služební cestu, 2) přeložení, 3) zproštění výkonu služby na základě usnesení o zahájení trestního stíhání nebo z důvodu vazby, 4) zařazení na jiné služební místo, 5) změna doby trvání služebního poměru, 6) jmenování na služební místo představeného, 7) odvolání ze služebního místa představeného, 8) převedení na jiné služební místo, 9) zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů, 10) zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené, 11) zařazení mimo výkon služby pro výkon funkce v odborové organizaci, 12) zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby,



ILUSTRACNÍ FOTO: PIXABAY.COM

13) zastupování, 14) vyslání k výkonu zahraniční služby a zařazení po jeho ukončení, 15) zkrácení služební doby a 16) přerušování výkonu služby za účelem dalšího vzdělávání nebo

odborné stáže. Cílem následujícího textu však není a ani nemůže být detailní popis a právní rozbor jednotlivých změn služebního poměru. V tuto chvíli může být cílem pouze

Aktuálně

● Jako starší aktualitu připomínáme **tzv. kolektivní dohodu vyššího stupně**, která byla uzavřena podle § 143 odst. 3 písm. b) zákona o státní službě s cílem zlepšit zejména sociální, zdravotní, kulturní podmínky výkonu státní služby a bezpečnost a ochranu zdraví při práci státních zaměstnanců vykonávajících ve služebních úřadech státní službu. Dohoda byla podepsána 22. prosince 2015 předsedou vlády Bohuslavem Sobotkou a zástupci odborových svazů. Při aktu podpisu dohody byl přítomen také náměstek ministra vnitra pro státní službu Josef Postránecký. Dohoda nabyla účinnosti 1. ledna 2016 a je platná do 31. prosince 2016.

● Na stránkách www.statnisluzba.cz (záložce Dokumenty a stanoviska / Právní předpisy) bylo zveřejněno **platné znění zákona o státní službě** s vyznačenými změnami. Zákon byl schválen 1. října 2015 a dosud byl pětkrát novelizován.

● Dne 7. března 2016 byl vydán **metodický pokyn náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 1/2016 upravující podrobnosti ke změnám služebního poměru**. Změnami služebního poměru podle § 44 zákona o státní službě jsou například vyslání na služební cestu, zařazení nebo převedení na jiné služební místo, jmenování na služební místo představeného nebo zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené. Změn služebního poměru je ze zákona celkem 16 a newsletter Státní služba se jim bude postupně věnovat.

● Aktuálně byly sekci pro státní službu vydána dvě **stanoviska**, a to stanovisko k podmínkám kandidatury státních zaměstnanců ve volbách do krajských a obecních zastupitelstev a stanovisko k postupu při vydávání osvědčení o rovnocennosti některých zkoušek a odborných kvalifikací podle § 36 odst. 4 zákona o státní službě.

Avizace

31. března 2016 se uskuteční již tradiční **metodická porada v Benešově**, tentokrát s netradičním programem: vedle dopoledních aktuálních témat státní služby se odpoledne uskuteční workshop na téma **jediné – řízení ve věcech státní služby**.

uchvácení pozornosti čtenáře a její nasměrování k textům navazujícím, ve kterých teprve bude možné pokusit se čtenáře blíže (v rámci možností textu tohoto typu) seznámit s jednotlivými zákonem upravenými změnami služebního poměru.

Jak již z podstaty samotného slova „změna“ vyplývá, změny služebního poměru jsou takové instituty, při jejichž uplatnění dochází k určité změně podmínek výkonu služby státního zaměstnance. Samotná změna služebního poměru není spojena s ukončením služebního poměru, i když samozřejmě v konkrétním případě mohou skutečnosti, které jsou důvodem ke změně služebního poměru, odstartovat řetězec událostí, které nakonec ke skončení služebního poměru povedou. Tak například pokud nastane důvod pro převedení státního zaměstnance podle § 61 zákona o státní službě, ale nenajde se jiné vhodné místo, na které by mohl být státní zaměstnanec převeden, bude zařazen mimo výkon služby z organizačních důvodů podle § 62 zákona o státní službě, a pokud se ani po 6 měsících jiné vhodné místo pro státního zaměstnance nenajde, je to důvod k rozhodnutí o skončení služebního poměru. Nebo například pokud je vůči státnímu zaměstnanci zahájeno trestní stíhání pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin proti pořádku ve věch veřejných z nedbalosti, je to důvodem pro zproštění výkonu služby podle § 48 zákona o státní službě. Pokud by pak následně došlo k pravomocnému odsouzení tohoto státního zaměstnance, bude následkem skončení služebního poměru ze zákona.

Někdy může být dokonce institut změny služebního poměru uplatněn souběžně s ukončením služebního poměru. To například tehdy, když státní zaměstnanec požádá o odvolání ze služebního místa představeného podle § 60 odst. 2 zákona o státní službě a současně o skončení služebního poměru podle § 73 zákona o státní službě. Změny služebního poměru mohou být buď dočasné, nebo trvalé, respektive trvalé s vý-

hradou, že trvají do další změny. Tak například je asi zcela zřejmé, že dočasnou povahu má třeba vyslání na služební cestu. Zákon o státní službě dokonce přímo stanoví, že vyslat na služební cestu lze na dobu nezbytně nutnou. Již zmíněné zproštění výkonu služby je svojí podstatou rovněž změnou dočasnou, neboť nutným následkem zproštění je buď výše uvedené skončení služebního poměru ze zákona, nebo naopak opětovné zařazení na služební místo, pokud (zjednodušeně řečeno) k pravomocnému odsouzení státního zaměstnance nedojde.

„Pokud půjde o změnu, se kterou nebude státní zaměstnanec souhlasit, má právo podat proti takovému rozhodnutí služebního orgánu odvolání, o kterém bude následně rozhodovat nadřízený služební orgán.“

Obdobně mají dočasnou povahu i další změny služebního poměru, například přeložení (je možné bez souhlasu zaměstnance pouze na dobu nezbytně nutnou, maximálně na 60 dnů), zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů (maximálně na 6 měsíců), zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené.

Jiné změny služebního poměru jsou naopak trvalého charakteru, respektive trvají do té doby, než nastanou nové skutečnosti, které jsou důvodem další změny služebního poměru. Takovou změnou je například zařazení státního zaměstnance na nové služební místo nebo jmenování na služební místo představeného na základě výsledku výběrového řízení, kdy z vůle státního zaměstnance, který se zúčastnil výběrového řízení, v němž byl vybrán jako nejvhodnější žadatel, dochází k jeho „přesunu“ na jiné služební místo. Tyto dvě změny jsou zcela specifickými změnami služebního poměru, neboť jsou navíc spojeny s neméně

zajímavou a nikoli jednoduchou problematikou výběrových řízení. Navíc tyto dvě změny služebního poměru jsou ve vztahu k předchozí soukromoprávní úpravě pracovněprávních vztahů mezi státními zaměstnanci a správními úřady (alespoň prozatím) vnímány samotnými státními zaměstnanci i veřejností zřejmě nejviditelněji. Boří totiž dosavadní zakořeněné postupy uplatňované při přechodu státních zaměstnanců z jednoho úřadu na jiný, neboť již nedochází k ukončení vztahu jednoho a vzniku nového, ale pouze se mění existující vztah státního zaměstnance ke státu v souvislosti se zařazením, respektive jmenováním na jiné služební místo.

Jedním z podstatných znaků změn služebního poměru je, že až na dvě výjimky (vyslání na služební cestu a zastupování) je o změně služebního poměru rozhodováno v řízení ve věcech služby, tedy o změně služebního poměru vydává příslušný služební orgán správní rozhodnutí podle správního řádu. Státnímu zaměstnanci tedy svědčí v daném řízení práva účastníka správního řízení. K tomu se ale současně sluší doplnit,

že v řadě případů bude v souladu s § 165 zákona o státní službě rozhodnutí o změně služebního poměru z moci úřední vydáno jako první úkon v řízení, tedy řízení nebude klasicky zahajováno doručením oznámení o zahájení správního řízení podle § 46 odst. 1 správního řádu. Pokud však půjde o změnu, respektive rozhodnutí, se kterou nebude státní zaměstnanec souhlasit, má právo podat proti takovému rozhodnutí služebního orgánu odvolání, o kterém bude následně rozhodovat nadřízený služební orgán. Nesouhlas státního zaměstnance v zásadě asi nelze očekávat například u takových typů rozhodnutí, jako je zařazení na jiné služební místo nebo jmenování na služební místo představeného, když se státní zaměstnanec sám přihlásil do výběrového řízení. Stejně tak u rozhodnutí, jako je zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené, zařazení mimo výkon služby pro výkon funkce v odborové organizaci nebo v případě vyhovění žádosti o zkrácení služební doby, zřejmě nelze předpokládat odpor státního zaměstnance.

Na druhou stranu některé změny služebního poměru, jako je například přeložení, převedení, vyslání k výkonu zahraniční služby bez souhlasu státního zaměstnance nebo odvolání ze služebního místa představeného, mohou být zcela zásadním a podstatným zásahem do služebního poměru státního zaměstnance a mohou též zasahovat do jeho osobního a rodinného života. V takových případech je pak zejména na služebních orgánech, aby k takovým rozhodnutím o změnách služebního poměru přistupovaly s vědomím všech pravidel a zásad, která vyplývají jak ze zákona o státní službě, tak ze správního řádu, neboť v opačném případě mohou při případném zrušení takového rozhodnutí odvolacím orgánem, popřípadě soudem ve správním soudnictví vznikat komplikované a někdy až paradoxní situace, se kterými nebude vždy jednoduché se následně vypořádat. ■

Zpracoval **Mgr. Karel Moravec**, vedoucí oddělení řízení ve věcech státní služby, odbor systemizace, organizace a koordinace státní služby Ministerstva vnitra.

Druhá systemizace služebních a pracovních míst

Prvním dnem tohoto roku nabyla účinnosti systemizace služebních a pracovních míst, pro kterou se v odborné veřejnosti vžil název „druhá“. Po první systemizaci, která od 1. 7. 2015 vymezila ve služebních úřadech systemizovaná místa na služební a pracovní, bylo smyslem druhé systemizace zejména upřesnění tohoto vymezení. Lze také říci, že druhá systemizace završila proces určení, které činnosti vykonávané ve státní správě jsou službou podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě.

V souladu s ustanovením § 184 odst. 4 zákona o státní službě schválila vláda České republiky v rámci druhé systemizace i některé změny vyvolané podstatnou změnou podmínek, za kterých byla schválena první systemizace. V menší míře se pak jednalo o změny, které byly způsobeny změnou působnosti správních úřadů.

Systemizace je především řečí čísel a jejich srovnání. Z těch nejzajímavějších je třeba uvést, že k 1. 1. 2016 bylo

pro státní správu schváleno celkem 76 197 systemizovaných míst, z toho 69 175 míst služebních a 7022 míst v režimu zákoníku práce. Pro srovnání uvádíme, že v první systemizaci, tj. k 1. 7. 2015, to bylo celkem 75 277 systemizovaných míst, z toho 68 091 míst v režimu zákona o státní službě a 7 186 míst pracovních.

Jak je patrné, celkový počet znamenal nárůst o 920 systemizovaných míst. Toto číslo představuje nárůst o 1 084 služebních míst a po-

kles o 164 pracovních míst. Příčinou změn počtu systemizovaných služebních a pracovních míst je zejména zřizování a rušení míst spojených s problematikou evropských fondů. Dále je to navyšování počtu míst potřebných pro zajištění stávajících agend. Z nich je možné uvést například elektronizaci veřejné správy nebo zajištění činností v úřadech Finanční správy v souvislosti se zaváděním elektronické evidence tržeb. Nárůst počtu míst mezi první a dru-

Tabulka počtu služebních a pracovních míst v jednotlivých resortech

Název správního úřadu	Druhá systematizace			První systematizace		
	Služ. a prac. místa celkem	Služební místa celkem	Pracovní místa celkem	Služ. a prac. místa celkem	Služební místa celkem	Pracovní místa celkem
Úřad vlády	695	387	308	600	335	265
Ministerstvo zahraničních věcí	1949	1775	174	1938	1750	188
Ministerstvo obrany	1414	1249	165	1410	1231	179
Ministerstvo financí	17754	17061	693	17377	16697	680
Ministerstvo práce a sociálních věcí	22646	21142	1504	22816	21165	1651
Ministerstvo vnitra	3869	3253	616	3665	3040	625
Ministerstvo životního prostředí	2334	2060	274	2454	2146	308
Ministerstvo pro místní rozvoj	1197	1068	129	981	853	128
Ministerstvo průmyslu a obchodu	1917	1699	218	1660	1464	196
Ministerstvo dopravy	1050	912	138	1047	914	133
Ministerstvo zemědělství	6635	5782	853	6555	5688	867
Ministerstvo školství, mládeže a tělov.	1524	1417	107	1678	1565	113
Ministerstvo kultury	275	221	54	275	218	57
Ministerstvo zdravotnictví	3211	2698	513	3160	2655	505
Ministerstvo spravedlnosti	552	391	161	527	340	187

hou systemizací zahrnuje i 277 míst, o která byla systemizovaná místa navýšena v mezidobí. Na tomto nárůstu se podílí zejména Ministerstvo vnitra systemizovanými místy k zajištění opatření v souvislosti s migrační situací v Evropě.

V poklesu počtu pracovních a nárůstu služebních míst se odráží samotný legislativně zakotvený účel druhé systemizace, to znamená zpřesnění vymezení služebních a pracovních míst. K němu byly jednotlivé úřady vedeny přehodnocením činností vykonávaných na systemizovaných místech, kterému mnohdy předcházela přesun určujících činností mezi jednotlivými místy.

Srovnání počtu služebních a pracovních míst v jednotlivých resortech (ministerstva a jim podřízené služební úřady) nabízí tabulka.

Jedním ze systemizačních atributů, které pro služební místa schvaluje vláda, je požadavek státního občanství České republiky. Ve druhé systemizaci byl tento požadavek stanoven na 3 622 služebních místech. Z jednotlivých služebních úřadů je nejvíce těchto služebních míst na Minister-

stvu zahraničních věcí. Jedná se zde o 1 775 služebních míst, přičemž důvodem jsou specifika výkonu zahraniční služby, zejména ochrana a podpora zájmů České republiky společně s bezpečnostními důvody. Z hlediska počtu následuje Ministerstvo vnitra s 1 136 služebními místy. Zde je tento požadavek stanoven v návaznosti na zajišťování bezpečnostní, azylové a migrační politiky státu a součinnost s bezpečnostními sbory a zpravodajskými službami. Na Ministerstvu obrany se jedná o 188 služebních míst, na kterých jsou vykonávány činnosti související s obranou státu.

Na 70 služebních místech vláda schválila požadavek zákazu konkurence. Státním zaměstnancům, kteří tato místa zastávají, se stanoví zákaz se po skončení služebního poměru přímo nebo nepřímo podílet na podnikání nebo jiné činnosti podnikatelů nebo být jejich společníkem nebo členem v oboru, který je shodný s příslušným oborem služby, nebo být v pracovním nebo obdobném poměru k podnikateli v takovém oboru.

Jedná se zejména o místa, na kterých se rozhoduje o veřejných zakázkách, případně jsou na nich

vykonávána práva a povinnosti zprostředkovatele při realizaci dotační politiky. V některých úřadech se jedná o ochranu před zneužitím citlivých informací, například na Ministerstvu zdravotnictví jde o informace z oblasti systémů zdravotního pojištění, inspektorátu omamných a psychotropních látek, cenové tvorby léčiv nebo správního řízení s farmaceutickými firmami. Na Ministerstvu dopravy jsou to služební místa, na nichž zaměstnanci přicházejí do styku s citlivými daty dopravců, například s jejich nabídkami v nabídkových řízeních, ekonomickými daty nebo s kompenzacemi za veřejné služby.

V prvních dvou měsících roku rozhodla vláda o změně systemizace ve Správě státních hmotných rezerv, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a v Úřadu vlády. Po těchto změnách je s účinností od 1. března 2016 ve služebních úřadech celkem 76 219 systemizovaných míst, z toho 69 181 služebních a 7 038 pracovních. ■

Zpracoval **Mgr. Václav Frýdl**, vedoucí oddělení systemizace a organizace státní služby, odbor systemizace, organizace a koordinace státní služby Ministerstva vnitra.